

מתווכת הוגנת או איום על ישראל: מה רוצה מצרים?

בשנים האחרונות משקיעה מצרים סכומי עתק חסרי תקדים בשדרוג הצבא ובהגדלתו, והאויב באימונים הוא צה"ל • בשלב זה הגבול עם סיני הוא השקט ביותר, אך האם המציאות הזו עלולה להשתנות? • מומחים סבורים שלא בקרוב, אבל זה לא אומר שלא צריך להיערך לכל האפשרויות

חנן גרינווד / 29.8.24

הים געש והגלים היכו בעמודי הברזל שניצבו כסלע בתוך המים הכחולים, כמה עשרות מטרים מעלינו. הצוק היווה את הקצה של ציר פילדלפי, והנוף הסביר היטב את המורכבות העצומה: מצד אחד בית הרוס שעליו גרפטי "קלאב הוטל רפיח", ולצידו טנק מרכבה סימן ארבע. מהצד השני חומות בטון חשופות, ומעליהן פילבוקס שעליו הדגל המצרי. באמצע הציב חייל אלמוני כורסה, שמעליה דגל ישראל. מח"ט הנח"ל יאיר צוקרמן הציע, ואני הסכמתי, וכך חזרתי לישראל עם תמונה פסטורלית שמחביאה מאחוריה כל כך הרבה מתיחות.

[...]

"אין ספק שמצרים היא מתווכת עם אינטרסים משל עצמה, ולא גורם נטול עניין", מנתח ד"ר אופיר וינטר, חוקר בכיר במכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS) ובאוניברסיטת תל אביב. "זה עשוי לייצר חיכוכים בינה לבין ישראל, אבל גם להעניק לה מנופי לחץ והשפעה חשובים על חמאס. השליטה שלה בגבול עזה ובמעבר רפיח הופכת אותה לשחקנית מפתח בכל הקשור לסידורי הביטחון העתידיים, למניעת הברחות הנשק, לשיקום של עזה ולייצוב המצב ההומניטרי והכלכלי. הקשרים הישירים שלה, הן עם ישראל והן עם הפלגים הפלשתיניים ברצועת עזה וביו"ש, מאפשרים לה לא רק לתווך לפתרונות עתידיים, אלא גם להיות חלק מהם ולהשתתף בהוצאתם לפועל".

[...]

עם זאת, אומר ד"ר וינטר, בפילוח לפי שנים יש ירידה מסוימת ברכישה בשנים האחרונות. "צבא מצרים נחשב לצבא הערבי החזק ביותר ולאחד הצבאות החזקים במזרח התיכון. עם זאת, לפי נתוני מכון sipri, נרשמה במצרים ירידה של 26 אחוז ביבוא נשק בשנים 2019-2023, לעומת ארבע השנים שקדמו להן. עיקר הרכש בשנים האחרונות התמקד בחיזוק חיל הים, ובכלל זה רכש ומסירת שתי הצוללות הגרמניות, שאושר בזמנו על ידי רה"מ נתניהו".

[...]

ד"ר יורם שוייצר, חוקר בכיר במכון למחקרי ביטחון לאומי, מסכים עם דקל כי יש התעצמות משמעותית של מצרים, אך אינו סובר שהמשמעות היא סכנה ברורה ומיידית לישראל. "מצרים מתחמשת ונערכת לאפשרות לעימות עם ישראל, וזו עובדה שברורה לנו, אבל צריך לזכור את ההקשר - יש לנו הסכם שלום שמחזיק מעמד הרבה זמן, כולל הלחימה לאחרונה מול מחוז סיני של דאעש. לכן, כמו בחיים, צריך להבין שיש מגמות שנראות סותרות זו לזו. ההסכם עם מצרים הוא שלום קר בין עמים, שפועל מתוקף אינטרסים".

ד"ר וינטר מסכים: "החימושים המצריים עשויים באופן תיאורטי לשמש גם נגד ישראל, אך דוברים מצרים המזוהים עם המשטר מתנערים מכוונות אלו, ומדגישים את המחויבות המצרית המתמשכת להסכם השלום. לדבריהם, ההתחמשות המצרית היא בעלת אופי הגנתי ולא התקפי, ותכליתה לאפשר למצרים לשמור על גבולותיה היבשתיים ועל נכסיה הימיים, דוגמת תעלת סואץ. עוד משנות ה-80 נהגו להסביר במצרים את הצורך בצבא חזק, בשאיפה לקיים מול מדינות האזור, ובראשן ישראל, מאזני הרתעה יעילים, ולנהל כך את יחסי השלום מעמדת כוח ולא מתוך חולשה צבאית".

...